



## RUTES per Sa COMUNA de BUNYOLA

### Rutas por Sa Comuna de Bunyola



## Itinerari etnològic/Itinerario etnológico



**Dificultat:** molt fàcil  
**Duració aproximada:** 1 h 30 min

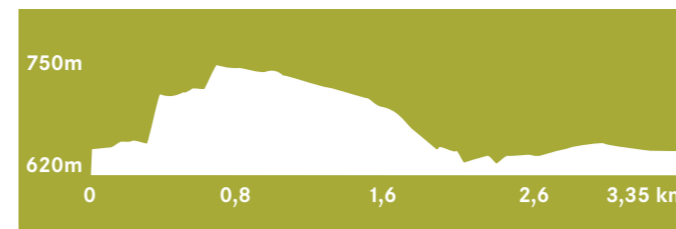
Aquest itinerari s'inicia a l'àrea recreativa de Sa Comuna, **Cas Garriguer**. Agafam el caminet que surt enmig del revolt principal en direcció al Penyal d'Honor. En pocs metres trobam el primer conjunt etnològic, compost per un conjunt de sitges i barraques de carboner i un forn de pa. Seguim el camí fins a arribar a la pista forestal, on trobam el desviament al cim del Penyal d'Honor. Seguim cap a l'esquerra, en direcció descendent i en trobar una bifurcació (1) agafam el camí de la dreta, que ens durà, per l'alzinar, fins a un segon desviament, on també agafam el camí de la dreta. En poc temps arribam al segon conjunt etnològic, que es compon d'un bassol, sitges i barraques de carboner i un forn de calç.

Finalment el camí ens fa arribar a la pista forestal principal, que seguim en direcció esquerra (2) per a tornar al punt de partida, no sense abans observar a la nostra dreta un conjunt de sitges i barraca de carboner en perfectes condicions de restauració.

**Dificultat:** muy fácil  
**Duración aproximada:** 1 h 30 min

Este itinerario empieza en el área recreativa de Sa Comuna, **Cas Garriguer**. Tomamos el sendero que sale desde la curva principal en dirección al Penyal d'Honor. En pocos metros encontramos el primer conjunto etnológico, compuesto por un silos y barracas de carbonero y un horno de pan. Seguimos el camino hasta llegar a la pista forestal, donde encontramos el desvío hacia el Penyal d'Honor. Continuamos hacia la izquierda, en dirección ascendente y al encontrar una bifurcación (1) tomamos el camino de la derecha, que nos lleva, por el encinar, hasta un segundo desvío, donde volvemos a coger hacia la derecha. En breve llegamos al segundo conjunto etnológico que se compone de un pequeño estanque, silos y barracas de carbonero y un horno de cal.

Finalmente el camino nos lleva a la pista forestal principal, que seguimos hacia la izquierda (2) para volver al punto de partida, no sin antes observar a nuestra derecha un conjunto de silos y barraca de carbonero en perfectas condiciones de restauración.



## Puig de na Marit i cova de s'Aigua



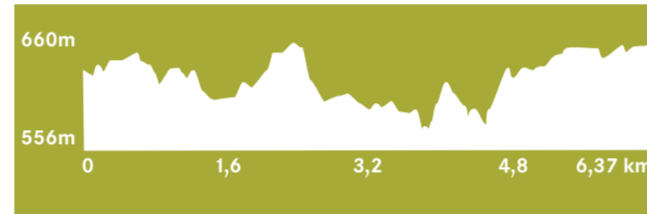
**Dificultat:** mitjana; per a anar al cim i per a trobar la cova de s'Aigua es requereixen coneixements d'orientació

**Duració aproximada:** 3 h 30 min

Partim de l'àrea recreativa de **Cas Garriguer**, per la pista forestal que queda damunt aquesta. En pocs minuts s'arriba a una bifurcació (1) on agafam el desviament de la dreta i seguim fins a trobar una altra bifurcació. Aquest cop agafam el camí de l'esquerra, el qual té a la seva dreta un pou. Per aquesta pista forestal no ens hem de desviar i hem de seguir sempre pel camí principal (que és el més ample) fins a arribar a una desviació de camins. El de l'esquerra, estret, serà el nostre camí de tornada però ara seguim pel camí principal girant cap a la dreta (2), on passam un dipòsit d'aigua contra incendis. Aquest camí ens durà pràcticament fins al cim del **puig de na Marit** (3). Un cop al punt més alt només és recomanable cercar el camí al cim si es tenen nocions d'orientació, ja que el camí es perd ràpidament i no hi ha indicacions de cap tipus.

Tornam pel camí que hem vingut fins a trobar la darrera desviació (4) i, aquest cop, ens desviem cap a la dreta per un caminó molt estret que primer baixa i finalment acaba ascendint. Trobam una desviació (5) on s'observa que hem de girar a l'esquerra i després arribam a la **cova de s'Aigua** (7), que trobam a 50 m del final del camí estret, a la nostra esquerra i marcada amb punts vermells a un arbre a l'esquerra del camí (6).

Finalment sortim a la pista forestal principal i tornam cap a l'esquerra fins a trobar a la dreta una desviació (8), que agafam i seguim recte fins a arribar altra vegada a l'àrea recreativa de **Cas Garriguer**.



**Dificultat:** media; para llegar a la cima y para encontrar la cova de s'Aigua se requieren conocimientos de orientación

**Duración aproximada:** 3 h 30 min

Salimos del área recreativa de **Cas Garriguer**, por la pista forestal que queda encima de esta. En pocos minutos se llega a una bifurcación (1) donde tomamos el desvío de la derecha y seguimos hasta encontrar otro cruce. Esta vez tomamos el camino de la izquierda, que tiene a su derecha un pozo. Continuamos por esta pista forestal sin desviarnos del camino principal (el más ancho) hasta llegar a un nuevo cruce de caminos. El de la izquierda, estrecho, será nuestro camino de regreso pero ahora giramos hacia la derecha para seguir por el camino principal (2), pasando junto a un depósito de agua contra incendios. Este camino nos lleva prácticamente hasta la cima del **puig de na Marit** (3). Cuando alcanzamos el punto más alto sólo es recomendable buscar el camino a la cima si se tienen nociones de orientación porque el camino se pierde fácilmente y no hay indicaciones.

Regresamos por el mismo camino que hemos venido hasta encontrar el último cruce (4) y, esta vez nos desviamos hacia la derecha por un sendero estrecho que primero baja y finalmente acaba ascendiendo. Encontramos un desvío (5) donde giramos a la izquierda para llegar a la **cova de s'Aigua** (7), que encontramos a 50 m del final del estrecho sendero, a nuestra izquierda y marcada con puntos rojos en un árbol en la izquierda del camino (6).

Salimos a la pista forestal principal y volvemos hacia la izquierda hasta encontrar a la derecha un desvío (8), que seguimos recto hasta llegar otra vez al área recreativa de **Cas Garriguer**.



## Bunyola - Penyal d'Honor

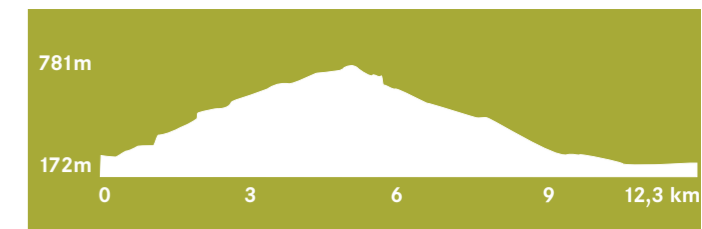


**Duració aproximada:** 6 h  
**Dificultat:** mitjana

Iniciam la marxa pel carrer de la Mare de Déu de la Neu, davant l'església. Al final del carrer pujam per l'escalinata del carrer de sa Lluna. En acabar l'escala giram a la dreta pel carrer d'Orient i continuam per tornar a girar a l'esquerra per l'escalinata del carrer de sa Comuna. Al final d'aquestes escales comença un camí de terra que ens durà a un caminet indicat per fletxes que puja cap al coll d'es Grau. Pujam per aquest caminet deixant enrere forns de calç, sitges i un aljub. Trobam una petita desviació a la nostra esquerra que va al mirador des Grau (1). Podem desviar-nos-hi per a visitar el mirador però per a continuar la nostra excursió tornam al camí des Grau. Quan arribam a una confluència on es troba un forn de calç, seguim per l'esquerra, en direcció ascendent.

Més endavant trobam una altra desviació indicada per fletxes. Seguim rectes en direcció al Penyal d'Honor i acabam a una ampla pista forestal per la qual continuam i no ens desviem fins a trobar el pal amb les indicacions per a desviar-nos al **Penyal d'Honor** (2), llavors agafam el caminet que queda a l'esquerra de la pista forestal i pujam al cim (3).

Baixam, tornam a la pista forestal i seguim les indicacions per a anar a Cas Garriguer, per un caminet estret que en pocs metres ens deixarà a l'àrea recreativa de Cas Garriguer. Creuem l'àrea recreativa deixant la casa a la nostra dreta i agafam el camí que va descendint (4). Creuem un portell i, pel camí de carro, ens anam ficant dins la coma Gran, on trobam la cova del Senyor Guillem (5). Baixam sense desviar-nos fins a arribar a la carretera de Santa Maria, on seguirem per la dreta en direcció a Bunyola i finalitzarem la sortida.



**Duración aproximada:** 6 h  
**Dificultad:** media

Iniciamos la marcha por la calle de la Mare de Déu de la Neu, frente a la iglesia. Al final de la calle subimos por las escaleras de la calle de sa Lluna. Al acabar la calle giramos a la derecha por la calle Orient y continuamos para volver a girar a la izquierda por la escalinata del sa Comuna. Un camino de tierra nos llevará a un sendero indicado por flechas que sube hacia el coll d'es Grau. Tomamos este sendero dejando atrás forns de cal, silos y un aljibe. Encontramos una pequeña desviación a la izquierda que va al mirador des Grau (1). Podemos desviarnos para visitar el mirador pero para continuar nuestra excursión volvemos al camino des Grau. Cuando llegamos a una confluencia con un horno de cal, seguimos por la izquierda, en dirección ascendente.

Más adelante encontramos otro cruce indicado por flechas. Seguimos rectos en dirección al Penyal d'Honor y acabamos en una pista forestal por la cual continuamos sin desviarnos hasta encontrar las indicaciones para desviarnos al **Penyal d'Honor** (2), tomamos el sendero que queda a la izquierda de la pista forestal y subimos a la cumbre (3).

Bajamos, volvemos a la pista forestal y seguimos las indicaciones para ir a Cas Garriguer. Cruzamos el área recreativa dejando la casa a nuestra derecha y tomamos el camino que desciende (4). Cruzamos un portillo y, por el camino de carro, nos nos vamos metiendo en la coma Gran, donde encontramos la cueva del Señor Guillem (5). Bajamos hasta llegar a la carretera de Santa Maria, donde seguiremos hacia la derecha en dirección a Bunyola y finalizaremos la salida.

## Ruta Circular a Sa Comuna

**Dificultat:** fàcil, camí i orientació molt fàcils  
**Duració aproximada:** 2 h 30 min

Partim de l'àrea recreativa de **Cas Garriguer** pel camí que hi ha just sobre aquesta (1) i el seguim fora desviar-nos en cap moment de la pista forestal per la qual estam anant.

Als 700 m caminant trobam un desviament (2) que va cap a la zona del Planietjar. Nosaltres seguim per la pista principal sense desviar-nos.

Prop de 2 km després trobam una bifurcació (3) per on agafam el camí de l'esquerra per a arribar a sa Basseta Plana. D'aquí surten dos camins, un recte i entapissat per gespa i l'esquerre, en direcció ascendent, que és el que agafam (4).

Després d'ascendir per aquest camí acabam arribant al punt més alt de la pista forestal (5). Aquí trobam una desviació del camí principal (que NO agafam) que es dirigeix cap al coll d'Honor i Orient.

Ara només ens queda descendir per la pista forestal fins a trobar un senyal de fusta on es troben dues desviacions a ambdós laterals del camí (6), a la dreta, i si volem allargar un poc la ruta, ens podem desviar per a arribar al cim del Penyal d'Honor.

Si ens trobam cansats, podem agafar la desviació a l'esquerra del camí, que en menys de 800 m ens deixa altre cop a l'àrea recreativa.

Nosaltres seguim per la pista principal fins a arribar, en poc temps a una altra bifurcació (7), per on agafam el camí esquerre, que finalment ens durà al camí principal per on hem pujat amb el cotxe per a arribar a l'àrea recreativa (8), on només hem de girar a l'esquerra i tornar fins al punt de partida.

**Dificultat:** fàcil, camino y orientación muy fáciles  
**Duración aproximada:** 2 h 30 min

Salimos del área recreativa de **Cas Garriguer** por el camino que hay justo sobre ésta (1) y lo seguimos sin desviarnos de esa pista forestal.

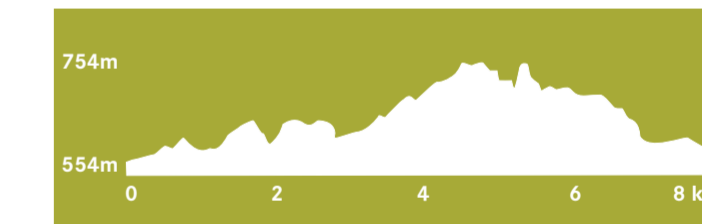
A 700 m encontramos un desvío (2) que va hacia Planietjar, pero nosotros seguimos por la pista principal sin desviarnos.

Unos 2 km después encontramos una bifurcación (3) donde tomamos el camino de la izquierda para llegar a sa Basseta Plana. De aquí salen dos caminos, un recto y tapizado de hierba y otro a la izquierda, en dirección ascendente, que es el que tomamos (4).

Tras ascender por este camino llegamos al punto más alto de la pista forestal (5). Aquí encontramos un desvío del camino principal (que NO cogemos) que se dirige hacia el coll d'Honor y Orient.

Ahora sólo nos queda descender por la pista forestal hasta encontrar una señal de madera donde se encuentran dos desvíos a ambos laterales del camino (6), a la derecha, y si queremos alargar un poco la ruta, nos podemos desviar para llegar a la cima del Penyal d'Honor. Si estamos cansados, podemos coger el camino de la izquierda que, en menos de 800 m, nos conduce al área recreativa.

Seguimos recto por la pista principal hasta llegar en poco tiempo a otra bifurcación (7), donde tomamos el camino de la izquierda, que finalmente nos llevará al camino principal por donde suben los coches para llegar al área recreativa (8), sólo hemos de girar a la izquierda y regresar al punto de partida.





## Bunyola és muntanya i natura

**SA COMUNA DE BUNYOLA** és un terreny comunal situat al llevant del terme de Bunyola, que pertany a tots els veïnats del municipi. Ocupa un espai de 814 ha.

Des de temps immemorials sa Comuna ha tengut una important funció social i econòmica. L'any 1906 produïa una renda anual de 6.140 pessetes i estava valorada en 475.000 pessetes. L'Ajuntament subhastava anualment l'explotació forestal, la caça i les pastures. Aquestes rendes permetien emprendre obres públiques i disminuir la pressió fiscal sobre els habitants de la vila. L'explotació forestal va ser activa fins als anys setanta del s. XX. En l'actualitat se subhasten entre els habitants de Bunyola un centenar de colls per a la caça amb filats.

### RELLEU

Els torrents i comellars més destacables són el torrent de Coanegra, la coma Gran, la coma d'en Buscante i el comellar de sa Cova de s'Aigua. L'altura màxima és el Penyal d'Honor (819 m). Altres elevacions són es Picó (817 m), el puig de na Marit (667 m) o el puig de ses Cristes (722 m). A la part central hi ha la caseta de Cas Garriguer (610 m).

### FLORA

La vegetació predominant és el pinar amb arboreses, la garriga als costers assolellats i els alzinars als comellars. A la tardor esclata-sangs, blaves, camagroc o picornells són alguns dels bolets que es poden trobar al bosc.

### FAUNA

D'ocells com la milana reial (*Milvus milvus*), el tord comú (*Turdus philomenus*), la cadenera (*Carduelis carduelis*), el busquet de capell (*Sylvia atricapilla*), el ferrerico coalarg (*Aegithalos caudatus*) a mamífers com la geneta (*Genetta genetta*), el mart (*Martes martes*), les cabres...

### ELEMENTS ETNOLÒGICS

La barraca de carboner, la sitja, el forn de calç, el forn de pa i els elements per l'aprofitament de l'aigua: bassols, cocons, cisternes, aljubs, safareigs... són els elements etnològics, tots relacionats amb la feina dels carboners, que trobareu durant la vostra visita a sa Comuna.

### ACTIVITATS RECOMANADES

Senderisme, observació d'ocells, bicicleta de muntanya (BTT), escalada, vol lliure...

### ÀREA RECREATIVA

Al km 7 de la pista de sa Comuna se troba l'àrea recreativa de Cas Garriguer, equipada amb 11 taules amb bancs, torradores i aigua potable. A més, l'Ajuntament disposa d'un refugi que es lloga per dies sencers.

### FIGURES DE PROTECCIÓ I GESTIÓ

ANEI: àrea natural d'especial interès

ZEPA: zona d'especial protecció de les aus

LIC: lloc d'interès comunitari

PLAN DE USOS

PORN: Paratge Natural Serra de Tramuntana

XARXA NATURA 2000

## I abans de sortir:

- Procura no anar sol i deixa dit on vas.
- No oblidis el mòbil carregat i recorda el telèfon d'emergències: **112**. Teniu a la vostra disposició l'aplicació gratuïta per a notificar una emergència: **MY112**.
- Tria bé les excursions, en funció de les teves possibilitats. **Guarda forces per a la tornada!**
- Consulta la predicció meteorològica.
- Utilitza sempre calçat còmode i fort i roba transpirable. Sobretot a l'estiu, no oblidis un capell i protecció solar. I a l'hivern abriga't, però millor en capes.
- Porta abundant aigua i, si l'excursió és llarga, un poc de menjar lleuger i energètic (fruita, fruits secs, barretes de cereals...)
- Cuida la muntanya. No deixis els fems i tira'ls després als contenidors adequats.

## Bunyola: montaña y naturaleza

**SA COMUNA DE BUNYOLA** es un terreno comunal situado al este del término de Bunyola, que pertenece a los vecinos del municipio. Ocupa un espacio de 814 ha.

Desde tiempos inmemoriales Sa Comuna ha tenido una importante función social y económica. En 1906 producía una renta anual de 6.140 pesetas y estaba valorada en 475.000 pesetas. El Ayuntamiento subastaba anualmente la explotación forestal, la caza y los pastos. Estas rentas permitían realizar obras públicas y disminuir la presión fiscal sobre los habitantes del pueblo. La explotación forestal fue activa hasta los años setenta del s. XX. En la actualidad se subhastan entre los habitantes de Bunyola un centenar de cerros para la caza de zorzales con redes.

### RELIEVE

Los torrents y vaguadas más destacables son el torrente de Coanegra, sa Coma Gran, sa Coma d'en Buscante y la vaguada de sa Cova de s'Aigua. La altura máxima es el Penyal d'Honor (819 m). Otras elevaciones son es Picó (817 m), es Puig de na Marit (667 m) o es Puig de ses Cristes (722 m). En la parte central está la caseta de Cas Garriguer (610 m).

### FLORA

La vegetación predominante es el pinar con madroños, la garriga en las vertientes soleadas y los encinares en las vaguadas. En el otoño Esclatasang, Blava, Camagroc o Picornell son algunas de las setas que se pueden encontrar en el bosque.

### FAUNA

Desde pájaros, como el milano real (*Milvus milvus*), el zorzal común (*Turdus philomenus*), el jilguero (*Carduelis carduelis*), la curruca capirotada (*Sylvia atricapilla*), el mito (*Aegithalos caudatus*) hasta mamíferos como la gineta (*Genetta genetta*), la marta (*Martes martes*), las cabras...

### ELEMENTOS ETNOLÒGICOS

La barraca de carbonero, el silo, el horno de cal, el horno de pan, y los elementos para el aprovechamiento del agua: balsas, cisternas, aljibes... son los elementos etnològics, todos relacionados con el trabajo de los carboneros, que encontraréis en vuestra visita a la Comuna.

### ACTIVIDADES RECOMENDADAS

Senderismo, observación de aves, bicicleta de montaña (BTT), escalada, vuelo libre...

### ÀREA RECREATIVA

En el km 7 de la pista de Sa Comuna se encuentra el área recreativa de Cas Garriguer, equipada con 11 mesas con bancos, barbacoas y agua potable. Además el Ayuntamiento dispone de un refugio que se alquila por días completos.

### FIGURAS DE PROTECCIÓN Y GESTIÓN

ANEI: Área Natural de Especial Interés

ZEPA: Zonas de Especial Protección de las Aves

LIC: Lugar de Interés Comunitario

PLAN DE USOS

PORN: Paraje natural Serra de Tramuntana

XARXA NATURA 2000

## Y antes de salir:

- Procura no ir solo y deja dicho dónde vas.
- No olvides el móvil cargado y recuerda el número de emergencias: **112**. Tenéis a vuestra disposición la App gratuita para notificar una emergencia: **MY112**.
- Escoge bien las excursiones, en función de tus posibilidades. **¡Guarda fuerzas para el regreso!**
- Consulta la predicción meteorológica.
- Usa siempre calzado cómodo y fuerte y ropa transpirable. Sobre todo en verano, no olvides un gorro y protección solar. Y en invierno, abrígate, pero mejor en capas.
- Lleva abundante agua y, si la excursión es larga, algo de comida ligera y energética (fruta, frutos secos, barritas de cereales...)
- Cuida la montaña. Llévate la basura y tirala después en los contenedores adecuados.

